

ERRENTERIA XVI. MENDE HASIERAN: MERKATARITZA ETA GIZARTEA

Iago Irijoa Cortés
David Martín Sánchez

BILDUMA:

Artxibo eta Argitalpenak Zerbitzuaren aldizkaria. Errenteriako Udala (Gipuzkoa)

Erredakzio Batzordea:

Juan Carlos Jiménez de Aberasturi Corta

José Ramón Cruz Mundet

Leonor García Vázquez

Argitaratzen du:

Errenteriako Udala. Udal Artxiboa.

Idazlanak, harpidetzak eta administrazioa:

Errenteriako Udal Artxiboa

Errenteriako Udala

Herriko plaza, z/g

20100 Errenteria

Tfno.: 943 44 96 10

Fax: 943 44 96 60

E-mail: archivo@errenteria.net

Banaketa:

ELKAR

Portuetxe, 88

20018 Donostia

Tfno.: 943 31 03 01

Fax: isors@elkar.com

Lege Gordailua: SS-301/90

I.S.S.N.: 0214-624X

BILDUMA (Errenteria)

Antza komunikazioa grafikoa. Lasarte-Oria

Bildumako ale hau bideraturik dago elebitan argitaratzeko Errenteriako Udalak bi urtean behin ematen duen “Koldo Mitxelena” Ikerketa Bekaren 10. deialdiaren ikerketa lanaren bertsio laburtua. Deialdi horren ikerketa lan osoa ere argitaratu da formatu digitalean. Iago Irijoa Cortés-en eta David Martín Sánchez-en *Errenteria a inicios de la Edad Moderna (1495-1544)* eskuragarri duzue Udalaren web orrian argitaratuta: www.errenteria.net.

Epaimahai kalifikatzailea honako hauek osatu zuten: Joseba Etxarte Martín, lehendakaria; Elixabete Perez Gaztelu, Juan Carlos Jiménez de Aberasturi Corta, Mikel Zabaleta García eta Leonor García Vázquez. Epaimahaikoak Errenterian bildu ziren, 2010eko uztailaren 29an. Aurkezturiko 10 ikerketa proiektuak aztertu zituzten, eta aho batez erabaki zuten beka hori Iago Irijoa Cortés-en eta David Martín Sánchez-en lanari adjudikatzea. Lanak *Errenteria a inicios de la Edad Moderna (1495-1544)* izenburua zuen. Bigarren hautatua izan zen *Delincuencia civil y criminal en Errenteria a fines de la Edad Media y principios de la Edad Moderna (1475-1520)* izenburuko lana, M^a. Cristina Redondo Jarillo-k egina, eta hirugarren izan zen *Arcaida de celuloide. La imagen de Euskadi en el No-Do (1943-1981)* izenburuko lana, José Manuel Pelaez Roperok egina.

*Amonari.
Kapitain-etxeko seme, aitona Benito Cortés Cortés zenari.*

*Per Lucia,
che come Thomas Barcot, già appartiene alla società di Errenteria.*

LABURDURAK

AGI: Archivo General de Indias (Sevilla).

AGS: Archivo General de Simancas (Simancas).

RGS: Registro General del Sello.

CC: Cámara de Castilla.

CMH: Contaduría Mayor de Hacienda.

aip. lan.: aipatutako lana.

Ald.: Alderatu.

ARChV: Archivo de la Real Chancillería de Valladolid (Valladolid).

au. / at.: aurrekaldea / atzekaldea.

BEHSS: Boletín de Estudios Históricos sobre San Sebastián.

CSIC: Centro Superior de Investigaciones Científicas.

EHU-UPV: Euskal Herriko Unibertsitatea-*Universidad del País Vasco*

EUA: Errenteriako Udal Artxiboa.

f.g.: foliatu gabe.

fol./folk.: folioa / folioak.

GAO-AGG: Gipuzkoako Artxibo Orokorra-Archivo General de Gipuzkoa (Tolosa).

CRI: Auzi Kriminalak.

MCI: Mandiolaren eskribautza. Auzi Zibilak.

MEJ: Mandiolaren eskribautza. Auzi Betearazleak.

GFA: Gipuzkoako Foru Aldundia.

GPAH-AHPG: Gipuzkoako Protokoloen Artxibo Historiakoa- *Archivo Histórico de Protocolos de Gipuzkoa (Oñati)*.

GUA: Goizuetako Udal Artxiboa.

HH. EE.: Hainbat egile.

IEA: Iruñeko Elizbarrutiko Artxiboa (Iruñea-Pamplona).

LUA: Lesakako Udal Artxiboa.

NAO: Nafarroako Agiritegi Orokorra – *Archivo General de Navarra* (Iruñea-Pamplona).

orr.: orrialdea(k).

OUA: Oiartzungo Udal Artxiboa.

PUA: Pasaiako Udal Artxiboa.

RAH: Real Academia de la Historia.

EGILE ETA ITZULTZAILEEN OHARRA EUSKARAZKO BERTSIOARI

Euskaratzea egiterako garaian, eta gaur egun dagoen Erdi Aro eta Aro Berrirako hiztegi tekniko baten gabeziaren aurrean, hainbat hitz tekniko (bereziki udal karguei edo udalbatzari lotutakoak) garaiko dokumentuetan, Aita Larramendiren *Diccionario Trilingüe...* bezalako euskal idazle klasikoen lanetan edo itzultzaile zein egileen irizpideetan oinarritu dira. Erraztasunak emateagatik, eta lanaren euskarazko bertsioak erabilgarritasun handiago bat izan dezan, honako glosario txikia aurkeztea beharrezkoa dela deritzogu:

Saria: acostamiento.

Muga-zerga: arancel.

Batzarra: ayuntamiento (bilera).

Harresiaurre: barbacana.

Hiri-ondasunak: bienes de propios.

Kai-zerga: cayaje.

Udalbatza- (hitz-elkarteetan): concejil.

Udalbatza: concejo (instituzioa).

Udalbatzar: concejo (udalbatza-ren/errejimen duaren bilera).

Batzar orokor: concejo abierto/general.

Zenbaki-eskribau: escribano del número.

Hamabi nagusi: jurado mayor.

Lonjari: lonjero.

Diruzaina: mayordomo.

Biztanle: morador.

Upamehe: pipa.

Upamehegile: pipallero.

Sarobe, saroe: sel.

Auzotar: vecino.

Kontu-ikuskatzaile: veedor de cuentas.

Halaber, garaiko abizen patronimikoen eta toponimikoen artean dagoen gaztelaniazko “de” partikula kendu egin dugu eta bere ordez, abizen toponimikoari lotuta “-ko(a)” atzizkia jarri zaio, bukaeran “a” bat gehituz, deklinatzeko arazo gutxiago dakartzalako. “De” mantendu diren kasuak Gipuzkoaz eta euskal eremuaz kanpoko pertsonetan izan da. Hainbat taulatan, ordea, ez dugu ez bata eta ez bestea jarri, hasierako helburua abizena azpimarratzea baitzen.

Toponimo handiei dagokienez, euskarazko testuan euskal formak hobetsi dira, nahiz eta ofizialak ez izan, Bilbo edo Iruñea kasu. Toponimia txikiak zailtasun handiagoak aurkeztu ditu. Irizpide orokor moduan, garaiko testuetan agertzen den formarik hedatuena jartzea erabaki dugu (hala nola, Allangueta eta ez Allangoa). Zailtasunik nabarmen-

nenak euskara eta gaztelania bateratzen zituzten izen konposatuak izan dira, hala nola “Berreizun de Suso” edo “Basanoaga La Mayor”. Lehengo kasuan “Goikoa” jartzea erabaki dugu eta bigarrenan, berriz, “Handi”.

Izen-abizenetan, irizpidea euskal grafian normalizatzea izan da (Migel, Gillen, Santxo, Grazia izenak edo Alzate, Illarregi edo Urantzu abizenak), ez, ordea, abizena agertzen zaigun forma eraldatuko lukeen eran idaztea (Yerobi: Igerobi; San Esteban: Doneztebe, eta abar). Erdal kutsuko abizenak (Illescas, Frechilla, San Vitores) erdal formatan utzi dira.